

Thông dịch viên tòa án: Nghề đầy thách thức

Tác Giả: Ng&c Lan/Ng&i Vi&t
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

Không chỉ là chuyện nghe con chó d&ch con chó

WESTMINSTER (NV) - “Lúc đầu thì không nghĩ là có gì khác với chuyện thông dịch ở bên ngoài, công việc của ta nói vài câu tiếng Anh rồi mình dịch ra tiếng Việt. Nhưng khi học thì mới thấy có nhiều cái khó hơn mình nghĩ.”

“Có làm ở tòa án mới thấy mức độ kinh khủng của công việc Việt Nam trong việc công nhân công việc phiên dịch. Tuy nhiên, để có được cái ‘licence’ phải nói là trải nghiệm vất vả.”

“Công việc thông dịch tòa án của công nhân mới vào nghề là có thể đưa đến những hậu quả khôn lường cho một công nhân.”

Đó là một sự chia sẻ của những công nhân đang làm công việc thông dịch hầu hết ở tòa án (Certified Court Interpreter) cũng như các học viên và tất cả những người tham gia khóa “thông dịch viên tòa án” đầu tiên (The Court Interpreters Program) do trường Đại học Cal State Fullerton tổ chức.

Thông ḍch viên tòa án: Ngḥ đ̣y thách đ̣

Tác Giả: Ng̣c Lan/Ng̣i Vịt
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

Ḷ đ̣ t nghị p̣ i Vịn Vịt Ḥc cho khóa ḥc đ̣u tiên c̣a ḷp “Thông ḍch viên tòa án” do tṛng Cal State Fullerton đ̣cḥc. Hàng tṛc, tân Tḥm Phán Qụn Cam Cheri Pḥm (tḥ 9, đ̣ trái) và Ṃc Sĩ Nguỵn Quang Minh, thông ḍch ḥu tḥ tòa án (tḥ 6, đ̣ trái). (Hình: Ng̣c Lan/Ng̣i Vịt)

Con cá không pḥi là fish

Nhịu ng̣i nghĩ ṛng mụn làm ṃt thông ḍch viên cḥ c̣n thông tḥo hai ngôn ngữ tịng Vịt và tịng Anh là đ̣. Tuy nhiên, khi ḅc chân vào tìm hịu, ḥc ḥi ṿ ngḥ thông ḍch này, ng̣i ta ṃi nḥn ra ṛng chuỵn đ̣ch không ḥ đ̣n gịn nḥ ṿn ṭng.

Ông Thomas Vũ, ṃt thông ḍch viên ḥu tḥ các tòa án California ṭ năm 1977, ḳ chuỵn, “Quan tòa ḥi ḅ cáo, ‘Ṭi sao anh ḅn ng̣i kia?’ - ‘Ṭi nó kên con gḥ tui,’ ḅ cáo lên tịng.”

Câu tṛ ḷi cḥ ṿy nḥng làm sao đ̣ đ̣ch cho ra đ̣c ý nghĩa bịu c̣m c̣a câu nói đó chính là vai trò, nhịm ṿ c̣a ng̣i thông ḍch.

Thông điệp viên tòa án: Nghề dạy thách thức

Tác Giả: Ngác Lan/Ngái Viát
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

Một ví dụ khác mà ông Thomas đưa ra, “Quan tòa hỏi tôi nhân chứng, ‘Ông nghe thấy gì khi họ bắt nhau?’ - Tôi nghe họ nói, ‘Coi chừng cá tui kìa!’”

“Nếu mình cứ dạy ‘cá’ là ‘fish’ thì quan tòa làm sao hiểu được ý nghĩa tiếng lóng này là ám chỉ ‘police.’” Chính vì vậy, “Khi họ xài tiếng lóng, mình phải dạy ra tiếng lóng. Khi họ dùng ngôn từ nói tục nói bậy mà mình dạy một cách hiền lành thì sẽ không ra được vẻn vẹn,” ông Thomas dặn dò tôi.

Từ những ví dụ trên, người thông điệp viên dày kinh nghiệm này nhận xét, “Vai trò của người thông điệp viên tòa án rất quan trọng, không thể gì nổi bật được. Chúng tôi đôi khi có thể bị bắt đi bị án tù chung thân thành tù hình.”

Trong khi đó, bà Cheri Pham, phó biên lý Quận Cam vừa được cử tham phán, cho rằng, “Không ai trong ngành này sẽ không thấy được tầm quan trọng của những người thông điệp viên như thế nào đâu.”

Bên cạnh kinh nghiệm của một người làm việc lâu năm trong hệ thống tòa án, tân Tham Phán Cheri Pham nêu ra những trở ngại hàng đầu cho thấy những cáo buộc không biết tiếng Anh mà lại không có được người thông điệp chính xác thì họ sẽ không hiểu được những gì diễn ra trong vụ án. “Nhiều khi họ bị vu oan mà họ không biết là nhân chứng đang khai cái gì thì đi tù đó rất tai hại cho người bị cáo.”

Người nói tiếp, những nhân chứng không biết tiếng Anh, khi họ muốn khai tội của bị cáo mà họ không có được người thông điệp chính xác thì họ không thể nào khai hết tội của người bị cáo được.

“Làm nghề này phải có một sự thành thật, không được dạy sót bất cứ chi tiết gì. Người thông điệp chỉ cần một vài phút ngắn là có thể đưa đến những hậu quả khôn lường cho một con người,” ông Thomas nói thêm.

Người thông điệp đã trải qua hậu quả những vụ án lớn như trường hợp của Quận Cam này ví von, “Thông điệp không có nghĩa là nghe con chó dạy con chó, nghe con mèo dạy con mèo, mà

Thông dịch viên tòa án: Nghề đầy thách thức

Thác Giả: Ngác Lan/Ngái Viát
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

quan trọng hơn hết là phải hiểu được ngôn ngữ của những người ra câu chuyện là gì.”

Một khuôn mặt quen thuộc tại tòa án quận Cam, ông Thomas Vũ, một thông dịch viên hữu thá. (Hình: Ngái Viát)

Thông dịch viên tòa án, một nghề đầy thách thức

Theo ước tính, toàn tiểu bang California có gần một triệu người, nhưng chỉ có khoảng 35 người có được “license” hành nghề thông dịch viên trong tòa án trên toàn tiểu bang.

Chá Háng Nguyán, làm việc tại tòa án Long Beach, cũng là một học viên của một tổ chức nghiên cứu về chương trình “Thông dịch viên tòa án” đầu tiên do trường Cal State Fullerton (CSUF) tổ chức, chia sẻ, “Có làm tại tòa án mới thấy nhu cầu kinh tế của người Việt Nam trong việc phiên dịch.”

Có những người Việt Nam đôi khi chỉ bán một “ticket” về lưu thông lái xe nhưng lại không biết tiếng Anh, không biết hạn như thế nào, đến đến chuyến bán ticket thu bằng lái chỉ vì họ không đóng phạt. “Mà không đóng tiền phạt là do họ chỉ hiểu trong ‘ticket’ nói gì hay thế nào ra sao. Hay có khi ra tòa, quan tòa nhìn đơn như một phép thuật, mà nếu như họ biết đưa ra những bằng chứng mà họ có, thì có thể giảm nhẹ hình phạt, thế nhưng họ lại không hiểu gì hết.”

Thông điệp viên tòa án: Nghịch lý thách thức

Tác Giả: Ng&c Lan/Ng&i Vi&t
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

Ch& H& ng Nguy&n nh&c l&i nh&ng câu chuy&n đã góp ph&n đ&a ch& đ&n quy&t đ&nh c&n ph&i đ&o đ&i h&c đ& thi l&y cho đ&c “license” hành ngh& thông đ&ch, đ&u bi&t r&ng s& “tr&y vi tr&c v&y” ch& ch&ng ch&i.

Anh Đoàn Nguy&n, ng&i v&a t&t nghi&p l&p “Thông đ&ch viên tòa án” c&a CSUF, cho r&ng lúc đ&u anh đ&n v&i l&p h&c thì không nghĩ là có gì khác v&i chuy&n thông đ&ch & b&nh vi&n, công vi&c tr&c gi& c&a anh, “c&ng&i ta nói vài câu ti&ng Anh r&i mình đ&ch ra, hay ng&c l&i. Nh&ng khi vào h&c m&i th&y có nhi&u cái khó h&n mình t&ng.”

Anh Đoàn phân tích “chuy&n khó” & đây tr&c h&t là khó v& t&c đ&. “Ng&i ta nói ti&ng Anh v&i t&c đ& 120 đ&n 140 ch& trong m&t phút. Mình nghe vài ch& là ph&i đ&ch đ&i (consecutive) theo ngay.”

Cái khó th& hai là c&n s& chính xác. “Ng&i thông đ&ch viên tòa án ph&i đ&ch t&t c& nh&ng ch& mà mình đ&c nghe. Có nh&ng ch& mình có th& tìm đ&c t& t&ng đ&ng trong ti&ng Vi&t và ti&ng Anh, nh&ng có nh&ng ch& mình ch&a có t& đ&n pháp lu&t đ& tìm ra nh&ng ch& t&ng đ&ng nh& th&.”

Cái khó n&a là ph&i đ&y đ&. “Có nh&ng ch& mình t&ng r&ng không quan tr&ng nh&ng v&n b&t bu&c ph&i đ&ch.”

“V&a chính xác, v&a đ&y đ&, l&i v&a t&c đ&. Đó chính là m&t s& thách đ& trong ngh& này,” anh Đoàn Nguy&n k&t lu&n.

Giáo S& Lê Chính Long, ng&i tham gia trong ban gi&ng hu&n ch&ng trình đào t&o “Thông đ&ch viên tòa án” c&a CSUF, cho r&ng, “Nh&ng ng&i theo h&c ngh& thông đ&ch có hai nhóm. M&t nhóm l&n lên & Vi&t Nam thì c&n h&c thêm ti&ng Anh. M&t nhóm tr&ng thành & M& l&i c&n trau đ&i thêm ti&ng Vi&t.”

Tuy nhiên, theo Giáo S& Lê Chính Long thì “N&u ch& có thông th&o song ng& thì ch&a đ& đ&u ki&n đ& làm thông đ&ch, mà c&n ph&i thông th&o song văn hóa n&a. B&i có nh&ng t&ng ch& đ&c đ&ch đúng khi ng&i đ&ch hi&u rõ v& văn hóa dân t&c, bên c&nh l&p t&ng đ&c ch&p

thụn dùng trong ḥ tḥng tòa án.”

“Tôi cḥa ṭng tḥy nḥng vịc thông ḍch có tḥ khịn cho ng̣i ḅ ṭi ḅ hình pḥt ṇng thêm hay nḥ đi ṛt có tḥ x̣y ra,” Tḥm Phán Cheri Pḥm nói.

“C̣ng đ̣ng Vịt Nam nên ḥnh địn ṿi nḥng ng̣i theo ḥc đ̣ làm đ̣c công vịc này,” ṿ tân tḥm phán nḥn xét và vui ṿ “thú nḥn”, “Ṇu mà tôi ḥc ngành này cḥc là tôi làm không đ̣c đ̣u” ḅi “Thông ḍch tòa án là ṃt ngành ṛt khó.”

‘Tṛy vi tṛc ṿy’ khi thi ḷy ḅng hành ngḥ

“Nhu c̣u c̣n thông ḍch viên tòa án ṛt ḷn nḥng ḥ tḥng thi c̣ California ḷi ṛt khó, thành ra có ṛt nhịu ng̣i gịi mà thi ṿn c̣ ṛt,” Ṃc Ṣ Nguỵn Quang Minh, ṃt thông ḍch viên ḥu tḥ tòa án ṭ 30 năm qua, chia ṣ.

Theo Ṃc Ṣ Minh thì “không truy nguyên đ̣c lý do vì sao thi khó đ̣n ṿy.” Ông c̣i x̣a khi ḳ i ḳ nịm mình cũng ṭng ṛt ḷn thi đ̣u tiên cách đây ṃy ṃi năm. “Ng̣i ta nói lý do tôi ṛt là vì không bịt tịng Vịt. Tôi tḥy ṛt ṃc c̣i khi mình đã ṣng Vịt Nam và ṭng làm thông ḍch đ̣ đ̣n g̣n 40 ṃi tụi ṃi sang đây mà ḅo là không bịt tịng Vịt.”

Giáo Ṣ Lê Chính Long thì cho ṛng “thi khó là vì ng̣i thi không tḥ nào bịt đ̣c ý c̣a ng̣i ra đ̣ thi là nḥ tḥ nào, nḥ tḥ nào là đúng, nḥ tḥ nào là sai.”

“Ng̣i ta không bịt ng̣i ra đ̣ ḳ ṿng cái gì ḷ thí sinh, nên thí sinh cũng không bịt mình ḥc cái gì cho đ̣.”

Trong khi đó, ḅng kinh nghịm làm thông ḍch nhịu năm ṭi tòa, ông Thomas Vũ cho ṛng ṣ dĩ thi khó là vì ng̣i thi không hịu đ̣c “ng̣ c̣nh ṿ pháp lụt.”

Thông dịch viên tòa án: Nghịch lý thán thán

Tác Giả: Ng&c Lan/Ng&i Vi&t
Thứ Hai, 21 Tháng 6 Năm 2010 18:38

Ông Thomas &y ví d&, n&u không có kinh nghiệm tòa án, ng&i ta s& d& dàng nh&m l&n khi nghe ch& “arraignment” (bu&i lu&n t&i) thành “arrangement” (s& s&p x&p) hay nói đ&n ch& “motion” ng&i ta th&ng nghĩ đ&n m&t s& tác đ&ng, hay chuy&n đ&ng v&t lý, trong khi & tòa, “motion” có nghĩa là m&t th&ng nguy&n. Hay ch& “information” không mang ý nghĩa là m&t thông tin bình th&ng mà trong tòa, “information” có nghĩa là m&t cáo tr&ng...

“Cùng m&t ch& nh&ng hai th& gi&i ng& nghĩa hoàn toàn khác nhau. Chính vì th&ng nh&ng ng&i đi thi mà không có đ&c s& hu&n luy&n thì r&t đ& r&t,” ông Thomas Vũ nh&n đ&nh.

Giáo S& Lê Chính Long cho bi&t thêm, “Ph&n mà thí sinh r&t nhi&u nh&t chính là ph&n thi đ&ch cùng m&t lúc (simultaneous), t&c thí sinh ph&i đ&ch cùng m&t lúc nh&ng gì đang đ&c nói v&i t&c đ& 140 ch&/phút và nói không ng&ng.”

“C&n có m&t căn b&n ki&n th&c t&ng quát v&ng ch&i, ph&i bi&t trau đ&i, ph&i bi&t đi ra tòa xem ng&i thông d&ch làm nh& th& nào, ph&i trau đ&i ng& v&ng, ph&i hi&u ng& c&nh m&t cách t&ng t&n.” Đó là &i khuyên c&a thông d&ch viên Thomas Vũ v&i nh&ng ng&i đang mu&n theo đ&i ngh& thông d&ch tòa án.

Chính vì ph&i làm sao chuy&n t&i cho h&t đ&c không ch& nh&ng l&p t&ng v&tri bên ngoài mà còn c& nh&ng n&i ni&m &n ch&a trong câu nói c&a nh&ng ng&i đ&i đi&n v&i quan tòa nh&ng &i không bi&t th&ng ngôn ng&ng&i ta nói v&i mình, nên tân Th&m Phán Cheri Ph&m cho r&ng, “Thông d&ch viên tòa án là m&t ngh& cao c&.”

Đ&u bi&t vô cùng khó khăn và đ&y thán thán, nh&ng nh& thông d&ch viên Thomas Vũ nói, “đây là m&t ngh& đ&y say mê n&u mình luôn ghi nh& là c&n ph&i trau đ&i, h&c h&i.”